

SIR ARTHUR CONAN DOYLE
Összes Sherlock Holmes-története
I. kötet

A szerkesztés az alábbi kiadás alapján készült:
The Penguin Complete
Sherlock Holmes
by Sir Arthur Conan Doyle
Penguin Books, London, 1981

Fordította
BORONKAY ZSUZSANNA, BUJTOR BIANKA,
D. WALLASZKY TEODÓRA, HARKAI ANITA, KOLEP JÁNOS,
NÉMETH ANIKÓ, ROCSIK ZOLTÁN, SZABÓ KRISZTINA,
SZALAI JUDIT, SZOLGA EMESE, TAKÁCSY GIZELLA,
TELEGDI TAMÁS, ÚJVÁRI LÁSZLÓ, VARGA ZOLTÁN

Borító
MÁROK ATTILA

ISBN 978-963-497-375-1 Ö
ISBN 978-963-497-376-8 I. köt.

Hungarian translation © Boronkay Zsuzsanna, Bujtor Bianka,
D. Wallaszky Teodóra, Harkai Anita, Kolep János, Németh Anikó,
Rocsik Zoltán, Szabó Krisztina, Szalai Judit, Szolga Emese,
Takácsy Gizella, Telegdi Tamás, Újvári László, Varga Zoltán, 2016

Hungarian edition © Szukits Könyvkiadó, 2016

Lektor: Pető Bálint
KARAKTERTAX BT., Szvoboda Gabriella
Anyaggyűjtésben közreműködött: Mohos Bálint
Színre bontás, tipográfia: EzDesign Kft.
Felelős kiadó: Szukits László és Szukits Gábor

Debreceni Kinizsi Nyomda Kft.
Felelős vezető: Bördős János

TANULMÁNY VÖRÖSBEN

Első rész

DR. JOHN H. WATSON,
NYUGALMAZOTT KATONAI ORVOS
VISSZAEMLEKEZÉSEINEK
VÁLTOZATLAN KIADÁSA

I. FEJEZET

Sherlock Holmes színre lép

1878-ban kaptam kézhez orvosi diplomámat a londoni egyetemen, és mindjárt Netleybe is utaztam, hogy részt vegyek a katonai sebészek számára kötelezően előírt kurzuson. Tanulmányaim végeztével annak rendje és módja szerint át is irányítottak az Ötödik Northamberlandi Lövészezredhez segédorvosnak. Az ezred abban az időben Indiában állomásozott, ám mielőtt csatlakozhattam volna hozzájuk, kitört a második afgán háború. Amikor Bombayben partot értem, kiderült, hogy az alakulatom már átvágott a hágókon, és messze benn jár az ellenséges területeken. Követtem hát őket számos tisztársammal egyetemben, akik hasonló cipőben jártak. Sikerült is biztonságban eljutnom Kandahárba, ahol rábukkantam az ezredemre, és mindjárt bele is vettem magam új kötelezettségeim tengerébe.

A hadjárat sokak számára dicsőséget és előmenetelt hozott, ám jómagam csupán szerencsétlenségek sorozatában részesültem. Balszerencsémre átirányítottak a birkshire-iekhez, kiknek oldalán részt vettem a végzetes maiwandi csatában. Ott egy puszkagolyó vállon talált, és szilánkosra roncsolta a kulcsontomat, súrolva az artéria szubkláviát is. Minden bizonnyal a gyilkos gázi harcosok kezére is kerültem volna,

ha nincs velem bátor és hűséges tisztiszolgám, Murray, aki egy málhás ló hátára dobva sikeresen a brit vonalak mögé juttatott.

A fájdalom legyengítette, a megpróbáltatások sora kimerítette testem, így a sebesült katonákat szállító hosszú vonat engem is az alapkórházba, Pesavárba vitt. Itt sikerült némiképp erőre kapnom. Állapotom szépen javult, már kisebb sétákra merészkedtem a kórtermek között, sőt már a verandán is sütkéreztem egy keveset. Ekkor azonban ledöntött lábamról a tífusz, indiai gyarmatunk végzetes átka. Hónapokig lebegtem élet s halál között. Amikor végül magamhoz tértem, és a lábadozás útjára léphettem, csonttá és bőrré aszott testem olyannyira legyengült, hogy az orvosi bizottság úgy határozott, haladéktalanul visszaküld Angliába. Ennek megfelelően fel is pakoltak az *Orontes* csapatszállító hajó fedélzetére, és egy hónappal később partot is értünk Portsmouth kikötőjében. Egészségem, úgy tűnt, visszafordíthatatlanul megromlott, ám atyai kormányunk jótékonyan engedélyezte, hogy a következő kilenc hónap során kísérletet tegyek a javulásra.

Mivel sem rokonom, sem ismerősöm nem volt Angliában, olyan szabadnak érezhettem magam, akár a madár – illetve, amennyire tizenegy shillinges és hat pennys napi jövedelmem azt lehetővé tette. Ilyen körülmények között természetesnek tűnt, hogy Londonnak vegyem az irányt, hiszen e hatalmas emésztőgödör felé örvénylett a Birodalom valamennyi léhűtője és naplopója. Itt egy ideig a Stranden laktam egy magánpanzióban. Érdektelen, vigasztalan életet éltem, és lényegesen szabadabban költekeztem, mint azt megengedhettem volna magamnak. Pénzügyi helyzetem oly mértékű romlásnak indult, hogy hamar világossá vált számomra, vagy elhagyom e metropoliszt, és valahol vidéken húzom meg magam, vagy gyökeresen megváltoztatom jelen életvitelem. Ez utóbbi megoldást választva mindjárt arra az elhatározásra jutottam, hogy hátrahagyva a panziót szerényebb és olcsóbb hajlékot keresek magamnak.

Még azon a napon, hogy e döntést meghoztam, épp a Criterion Bar előtt álldogáltam, mikor egyszer csak valaki vállon veregetett. Megfordultam, és nagy örömömre az ifjú Stamford állt előttem, aki annak idején segédsebészként működött mellettem a Bartsban. Egy baráti arc London vad dzsungelében felvidítja a magányos szívet. A régi időkben ugyan nem voltunk országos cimborák, ám most kitörő lelkesedéssel üdvözöltem, és úgy tűnt, ő is örül a találkozásnak. Túláradó boldogságomban meghívtam, hogy ebédeljen velem a Holbornban. Leintettünk hát egy bérkocsit, és az étterem felé vettük az irányt.

– Hát önnel meg mi történt, Watson? – kérdezte leplezetlen kíváncsisággal, miközben kocsink London zsúfolt utcáin zötykölődött velünk. – Sovány, akár a kóró, és fekete, mint az ördög.

Röviden elmeséltem hanyattatásaim sorát, épp csak végére érve történetemnek, mikor a kocsi megállt az étterem előtt.

– Szegény ember! – szánakozott Stamford, végighallgatva megpróbáltatásaim sorát. – És most mi járatban errefelé?

– Szállást keresek – feleltem. – Arra próbálok megoldást találni, vajon lehetséges-e méltányos áron kényelmes lakhatásra szert tenni.

– Milyen különös! – jegyezte meg társam. – Ön ma a második, akitől e szavakat hallom.

– És ki volt az első?

– Egy fickó, aki a kórházunk laboratóriumában dolgozik. Épp ma reggel zsörtölődött, hogy nem lel lakótársat maga mellé. Talált néhány kellemes szobát, de az ő pénztárcájának egyedül túl sok lenne.

– A mindentit! – kiáltottam fel. – Ha osztozni kíván a szobákon és a költségeken, én vagyok az ő embere! Magam is szívesebben élnék együtt valakivel, mint egyedül.

Az ifjú Stamford különös tekintettel meredt rám a borospohara fölött.

– Még nem ismeri Sherlock Holmest – szólalt meg végül. – Lehet, hogy nem kíváncskozna oly lelkesen egy fedél alá velem.

– Miért, mi szól ellene?

– Nem mondtam, hogy bármi is ellene szólna. Csak kissé különc módra gondolkodik. Bizonyos tudományágak kiváltképpen lelkesítik. Amúgy, amennyire tudom, elég rendes fickó.

– Gondolom, orvoslást hallgat.

– Nem. Ami azt illeti, fogalmam sincs, mik a szándékai. Mármint kiváló anatómiai ismeretekkel rendelkezik, és kémikusként is első osztályú, ám, amennyire én tudom, még sohasem vett fel hivatalosan egyetlen orvosi kurzust sem. Tanulmányai meglehetősen szerteágazók és ötletszerűek, ám olyan nagymértékű tudást halmozott fel, mely a professzorait is igencsak meglepné.

– Még sohasem kérdezte meg tőle, milyen pályára készül? – érdeklődtem.

– Nem, nem olyan könnyű ám szóra bírni! Bár, ha elkapja a hév, igencsak megereged a nyelve.

– Találkoznom kell vele – mondtam. – Ha bárkivel is összeköltöznék, mindenképpen a tudományoknak élő embert választanék, csendes szokásokkal. Még nem erősödtem meg eléggé, hogy jól viseljem a túlzott zajt vagy izgalmakat. Mindkettőből bőven részesítettem Afganisztánban, olyannyira, hogy tán egész életemre is elegendő jutott. Hogyan ismerkedhetnék meg a barátjával?

– Minden bizonnyal most is a laboratóriumban dolgozik – felelte Stamford. – Van, hogy hetekre is elkerüli, máskor éjt nappallá téve ott gubbaszt, teljesen átadva magát a munkának. Ha gondolja, ebéd után arra kocsikázhatunk.

– Nagyszerű – feleltem, majd beszélgetésünk más témákra terelődött.

Ahogy később az éttermet hátrahagyva utunkat a kórház felé vettük, Stamford tovább mesélt az úriemberről, akivel szállásomat megosztani készültem.

– Ám, ha mégsem jönnének ki egymással, engem ne hibáztasson! – jegyezte meg. – Igazából csak annyit tudok róla, amennyi az alatt a csekély idő alatt kiderülhetett, amíg a laboratóriumban együtt dolgoztunk. Az ön ötlete volt ez az összeköltözés, úgyhogy a felelősség nem az enyém!

– Ha nem boldogulunk, könnyen elválhatnak útjaink – feleltem. – De miért van az – néztem fürkészőn barátom szemébe –, hogy olyan bőszen mossa kezeit, Stamford? Hát ennyire rémisztő lenne a fickó természete? Vagy másról van szó? Mondja meg nyíltan!

– Nem olyan egyszerű megfogalmazni a megfogalmazhatatlant – nevetett fel Stamford. – Holmes egy kicsit túl tudományos az én ízlésemnek. Túl hidegvérűen közelíti meg azt. Akár azt is könnyen el tudom róla képzelni, hogy egy cseppnyi növényi alkaloidát csempész a barátja ételébe. No persze, nem gonoszságból, pusztán a kíváncsiságtól hajtva, hogy első kézből lássa a szer hatásait. Mellette legyen mondva, önmaga is gondolkodás nélkül bevinné, oly szenvedéllyel vágyja a tudást.

– Igaza is van!

– No igen, de túlzásokba azért nem kéne esnie. Ez a féktelen tudásszomj bizarr alakot ölt, amikor bottal náspángolja a hullákat a boncteremben.

– Hullákat? Bottal?

– Úgy bizony! Hogy megvizsgálja, milyen sérülések ejthetők a testen a halál beállta után. A saját szememmel láttam.

– És mégis azt mondja, nem orvosi pályára készül?

– Nem ám! Csak az ég tudja, mi valójában a kutatásának tárgya. No de itt is vagyunk, és hamarosan maga alkothat véleményt! – Azzal befordultunk egy szűk ösvényre, mely a kórház egy kis oldalbejáratához vezetett. Az egyszerű ajtón át a hatalmas épület egyik szárnyába jutottunk. Ismerős talajt érezhettem a lábam alatt, így nem volt szükségem útmutatásra, ahogy felkaptattunk a hideg kőlépcsőn, majd végigballagtunk a hosszú folyosón, a fehérre meszelt falak és barnára mázolt ajtók sora mellett. A folyosó végéről egy laposan ívelt mennyezetű átjáró nyílt, mely a kémiai laboratóriumhoz vezetett bennünket.

Egy hatalmas terembe érkeztünk. Mindent elborított a különféle színű és formájú üvegcék tengere. Széles, alacsony asztalok sorakoztak, rajtuk megannyi túskeként meredeztek a lombikok, kémcsövek és kékes lánggal pislákoló Bunsen-égők. Csupán egyetlen diák tartózkodott odabent, a terem egy távoli asztala fölé görnyedve, mélyen munkájába merülve. Lépteink hallatán körbepislantott, majd egy örömkialtás kíséretében talpra szökkent.

– Megvan! Megtaláltam! – harsogta, és egy kémcsővel a kezében felénk vágta. – Találtam végre egy reagenst, amit csak a hemoglobin választ ki, és semmi más! – Akkor sem ragyoghatott volna nagyobb öröm az arcán, ha egy valóságos aranybányát fedezett volna fel.

– Dr. Watson, Mr. Sherlock Holmes... – mutatott be minket egymásnak Stamford.

– Örvendek! – köszöntött kedélyesen, olyan erővel szorítva meg a kezem, melyet nem is feltételeztem volna róla. – Ahogy látom, megjárta Afganisztánt.

– Hát ezt meg honnan az ördögből tudja? – kérdeztem döbbenet.

– Ne is törődjön vele... – kuncogott magában. – Most a hemoglobinnal van szó. Gondolom, önök is átérzik felfedezésem jelentőségét.

– Kémiai szempontból kétségtelenül érdekes eredmény – feleltem –, ám ami a gyakorlatot illeti...

– Ugyan már, ember, hiszen ez a leghasznosabb felfedezés a törvényszéki orvostanban már évek óta! Hát nem látja, hogy ennek segítségével tévedhetetlenül kimutathatjuk a vér jelenlétét? Jöjjön csak, megmutatom!

Azzal lelkesen megragadta a kabátujjamat, és a hátsó asztalhoz vonszolt, ahol az imént dolgozott.

– Vegyünk egy kis friss vért – mondta, azzal egy hosszú tűvel az ujjába szúrta, majd a kibuggyanó vért felszippantotta egy pipettával. – Most ezt a csekély mennyiségű vért egy liter vízhez adom. Mint láthatja, a keletkező elegy látszatra olyan, mint a tiszta víz. A vér aránya a folyadékban nem több, mint egy a millióhoz. Mégis biztosra veszem, hogy sikerül kiváltanunk a megfelelő reakciót. – Miközben beszélt, néhány fehér kristálydarabot dobott az edénybe, majd pár cseppnyit adott hozzá valami átlátszó folyadékból. A következő pillanatban a keverék opálos mahagóni színűvé vált, majd valamiféle barnás üledék gyűlt össze az üveg alján.

– Ha! Tessék! – kiáltott fel Holmes, összecsapva a tenyereit. Az arca úgy ragyogott, akár egy kisgyermeké, aki épp új játékszert kapott. – Na, mit szól?

– Úgy tűnik, a kísérlet remekül sikerült – feleltem.

– Hát nem gyönyörű? A régi guajakfás teszt olyan esetlen volt, ráadásul teljességgel megbízhatatlan. Ahogy a mikroszkóppal való vérrészecske-keresés is. Ez utóbbi ráadásul végképp hasznavehetetlen, ha a minta régi, akár csak ha pár óráis is. Ez a módszer azonban, úgy tűnik, éppoly jól működik friss és régi vér esetében is. Ha már hamarabb felfedezték volna, több száz bűnöző töltené most jól megérdemelt büntetését, ahelyett hogy az utcán sétálna, fittyet hányva a törvényre.

– Valóban – motyogtam.

– A bűnesetek felgöngyölítése számos esetben ettől a kérdéstől függ. Tegyük fel, hogy egy gyanúsítottat letartóztatnak hónapokkal a bűntény elkövetése után. A fehérneműit és ruháit megvizsgálva barnás foltokat találnak. Vajon vérfoltok? Vagy csupán sár, rozsdá, gyümölcs, esetleg valami más? Ez a kérdés ez idáig komoly fejtörést okozott a szakértőknek. És miért? Mert nem volt megbízható vizsgálati módszer. Ám most itt van a Sherlock Holmes-teszt, és mindez többé nem okozhat nehézséget!

A szeme csak úgy ragyogott, miközben beszélt, majd amikor mondandója végére ért, kezét szívéhez emelve meghajolt, mintha egy képzeletbeli közönség éljenzését köszönné meg.

– Fogadja elismerésem! – szólaltam meg végül, igencsak meglepődve e mérhetetlen lelkesedés láttán.

– Ott volt például tavaly von Biscoff esete Frankfurtban. Nyilván fellógatták volna az úriembert, ha e módszer akkor már létezett volna. Vagy említhetném még Masont Bradfordból, vagy a hírhedt Mullert, Lefevre-t Montpellier-ből és persze a New Orleans-i Samsont. Sorolhatnám vég nélkül az eseteket, ahol az eljárás döntő jelentőséggel bírt volna.

– Ön élő kalendáriuma a bűntényeknek! – nevetett Stamford. – Indíthatna egy lapot is akár. Legyen a címe, mondjuk, *A múlt rendőrségi hírei*.

– Ami igencsak érdekes olvasmány lenne – jegyezte meg Sherlock Holmes, miközben egy apró sebtapasszal leragasztotta ujján a szúrás helyét. – Óvatosnak kell lennem – fordult felém mosolyogva –, ha már mérgekkel pacsmagolok. – Ekkor láttam, hogy keze, mely a maró anyagoktól elszíneződött néhol, már tele volt ragasztgatva különböző méretű sebtapaszokkal.

– Üzleti ügyben jöttünk – huppant le Stamford egy magas, háromlábú székre, lábával felém tolva egy másikat. – A barátom szállást keres, és mivel ön épp arról panaszkodott, hogy nem talál társat, akivel felezhetne, arra gondoltam, talán összehozhatnám önöket egymással.

Úgy tűnt, Sherlock Holmest felvillanyozza a gondolat, hogy megoszthatja velem bérleményét.

– Szemet vettem egy lakásra a Baker Streeten – mondta –, ami tökéletesen megfelelne kettőnk számára. Remélem, nem zavarja a dohányfüst.

– Magam is rabja vagyok e szokásnak – feleltem.

– Remek! De különböző vegyszereket tartok otthon, melyekkel néhanapján kísérleteket is végzek. Ez zavarná önt?

– A legkevésbé sem.

– Lássuk csak, milyen fogyatékoságaim vannak még... Néha rám tör a búskomorság, és napokig ki sem nyitom a szám. Ne higgye, hogy ilyenkor neheztelek valamiért, csak hagyjon békén, és hamarosan magamhoz térek. És önnek milyen meggyónnivalója van? Jobb, ha tisztában vagyunk egymás gyengeségeivel, mielőtt összebútoroznánk.

E keresztkérdés hallatán felnevettem.

– Van egy kölyök bulldogom – kezdtem –, és kerülöm a lármát, mivel az idegeim kissé megroggyantak. Éjszaka felkelek a legvadabb órákban, és elképesztően lusta vagyok. Lenne még néhány hiányosságom egészséges állapotomban, de jelen helyzetben ezek a legfontosabbak.

– A hegedűszó is a „lárma” kategóriába tartozik? – aggodalmaskodott.

– Az attól függ – feleltem. – Ha az illető jól játszik, abban az istenek is kedvük lelik, ám ha rosszul...

– Ó, akkor rendben leszünk! – kiáltotta vidáman. – Úgy vélem, a dolgot elintéztnek is tekinthetjük. Mármint, ha a szobák is elnyerik a tetszését.

– Akkor talán tekintsük meg!

– Holnap délből ugorjon be ide értem – mondta erre. – Együtt elmegyünk, és mindjárt rendezhetjük is a dolgot.

– Rendben. Akkor holnap, pontban délből – válaszoltam, majd egy kézrázással búcsút is vettünk, hagyva, hogy vegyszerei társaságában tovább folytassa munkáját.

Gyalog sétáltunk a panzióm felé.

– Apropos! – álltam meg egyszer csak, Stamfordra szegezve tekintetemet. – Honnan az ördögből tudta, hogy Afganisztánból jövök?

Barátom arcára titokzatos mosoly ült.

– Ez Holmes nagy különlegessége – mondta végül. – Sokan szerették volna már megfejtetni, hogyan jön rá a dolgokra.

– Ó, a rejtélyek embere! – dörzsöltem össze a tenyerem. – Hű, de izgalmas! Le vagyok önnek kötelezve, amiért bemutatott bennünket egymásnak. Tudja, szenvedélyem az emberek tanulmányozása.

- Akkor itt a soha vissza nem térő alkalom – mondta Stamford búcsúzasképp.
– De Holmes szerintem feladja majd a leckét. Lefogadom, hogy ő jóval többet tud majd meg önről, mint ön róla. Na, ég önnel!
– Önnel is – feleltem, és tovább baktattam a panzió felé, miközben gondolataim új ismerősöm körül jártak.

II. FEJEZET

A következtetés tudománya

Másnap találkoztunk a megbeszéltek szerint, és megtekintettük a Baker Street 221B alatti szobákat, melyekről Holmes áradozott korábban. Két kényelmes hálószobáról volt szó, illetve egy tágas, kedélyesen berendezett nappaliról, melyet két hatalmas ablak világított meg. A lakás minden szempontból olyan kellemesnek, az ára pedig így, kettőnk közt megosztva olyan vonzónak bizonyult, hogy ott helyben elhatározásra jutottunk, és a szobákat azonnali birtokba is vettük. Még aznap este átszállítottam a szállodából a holmijaimat, Sherlock Holmes pedig másnap reggel érkezett, számtalan útiládája és bőröndje társaságában. Egy-két napot azzal töltöttünk, hogy mindennek megtaláljuk a legideálisabb helyét, majd nekiláttunk, hogy magunk is hozzászokjunk új környezetünkhöz.

Holmes kellemes lakótársnak bizonyult. Nyugodt, csendes életet élt, egyszerű, hétköznapi szokásokkal. Ritkán maradt fenn este tíz után, és mire reggel felébredtem, ő már túl volt a reggelijén, és el is indult. Volt, hogy a kémiai laboratóriumban töltötte a napját, máskor meg a boncteremben, vagy épp hosszú sétákat tett, többnyire a város legalantasabb negyedeiben. Ha elkapta a munka heve, kiapadhatatlan energiával vetette bele magát teendőibe; ám időnként épp ellentétes erők kerítették hatalmukba, és napokig csak feküdt a díványon a nappaliban egyetlen szó, egyetlen mozdulat nélkül. Ilyenkor olyan álmatag, üres kifejezés jelent meg tekintetében, hogy ha nem ismerem józan, mértéktartó életvitelét, valamiféle narkotikum használatára gyanakodtam volna.

Ahogy múltak a hetek, egyre mélyülő érdeklődéssel fordultam lakótársam felé. Mind jobban furdalt a kíváncsiság, vajon mi cél mozgatja tetteit. Megjelenése és viselkedése a legkülönbözetesebb szemlélő figyelmét is biztosan megragadta volna. Magassága meghaladta a hat lábat, bár elképesztően szikár testalkata még ennél is jóval magasabbnak láttatta. Tekintete, eltekintve a tompa kábulat fent említett időszakaitól, igen éles és átható volt; vékony metszésű karvalyorra pedig egész arckifejezésének egyfajta éber és eltökélt jelleget kölcsönzött. Szögletes és erőteljes álla is e határozottságot hangsúlyozta. Hatalmas kezei, melyeket állandóan tinta és egyéb vegyszerek foltoztak, elképesztően finom mozdulatokra voltak képesek, ahogy azt gyakran volt alkalmam megfigyelni, mikor törékeny, bonyolult műszereivel dolgozott.

Az olvasó talán most reménytelenül okvetetlen alaknak gondol engem, látva, mennyire felkorbácsolta ez az ember a kíváncsiságomat, milyen eltökélten próbáltam megtörni hallgatagságának burkát. Mentségemre legyen azonban mondván, akkoriban igen céltalan életet éltem, nem sok minden kötötte le a figyelmem. Megromlott egészségem nem tette lehetővé, hogy az utcára merészkedjem, hacsak az idő nem volt kivételesen enyhe, és barátaim sem voltak, akik időnként rám nyitották volna az ajtót, megtörve mindennapjaim egyhangúságát. Ilyen körülmények között mohón vettem rá magam a lakótársamat körülengő rejtélyre, melynek kibogozására időm nagy részét rászántam.

Nem volt orvosnövendék. Nyíltan válaszolt kérdéseimre, megerősítve ezzel Stamford feltételezését. Más irányú rendszeres tanulmányokat sem folytatott, melynek során oklevélhez és így bejáráshoz juthatott volna a művelt világba. Mégis, bizonyos tudományokba elképesztő buzgalommal vetette magát, és oly mértékű tudásra tett szert, mely engem is újra és újra megdöbbenített. Nyilvánvaló, hogy senki sem dolgozik ilyen szorgalommal és halmoz fel ennyi információt, hacsak nem lebeg egy határozott cél a szeme előtt. Aki válogatás nélkül olvas, ritkán tesz szert alapos tudásra. Senki sem terheli fölöslegesen az agyát ilyen aprólékos adatokkal, hacsak nincs rá valami igazán jó oka.

Általános műveltsége viszont éppoly megdöbbenően hiányos volt, mint amilyen alapos a szaktudása. A kortárs irodalomról, filozófiáról és politikáról szinte semmit nem tudott. Egy ízben, amikor Thomas Carlyle-t idéztem, a legártatlanabb módon tudakolta, kiről is van szó, és miről nevezetes. Meglepetésem viszont akkor hágott a csúcára, mikor véletlenül kiderült, nem is hallott a kopernikuszi világról és a naprendszer összetételéről. Hogy egy civilizált ember a tizenkilencedik században ne tudja, hogy a Föld kering a Nap körül, olyan elképesztő volt számomra, amit felfogni is alig tudtam.

– Megdöbbennek tűnik – mosolygott, látva arcomon meglepetésem. – Most, hogy már tudom, azon leszek, hogy mihamarabb el is felejtsem.

– Miért akarná elfelejteni?

– Tudja – magyarázta –, én úgy képzelem el az emberi elmét, mint egy kicsiny üres padlásteret, melyet magunknak kell megtölteni tetszésünk szerint. A balga ember mindenféle ócska limlomot összehord, ami csak az útjába akad, és amikor igazán hasznos tudásra bukkan, az már vagy kiszorul az elméjéből, vagy legjobb esetben is csak igen nehezen ássa elő a sok ráhalmozott haszontalan holmi alól. A képzett szakember gondosan átgondolja, mit visz fel a padlására. Csakis olyan szerszámokat válogat ki, melyek segítségére lehetnek a munkájában, és azokat jó karban is tartja. Hiba azt gondolni, hogy a helyiségnek rugalmasak a falai. Egy jottányit sem képesek tágulni, és eljön az idő, amikor minden új tudásnak az az ára, hogy valami korábban megtanult dolgot kell elfelednünk helyette. Rendkívül fontos tehát, hogy a haszontalan tények ne szorítsák ki elménkből a hasznosakat.

– Na de hát a Naprendszer...

– Mit érdekel az engem? – vágott közbe türelmetlenül. – Azt mondja, a Nap körül keringünk. Na és akkor mi van? Ha a Hold körül keringenénk, az sem érintene egy cseppet sem. Sem engem, sem a munkám.

Majdnem megkérdeztem, mi is pontosan ez a munka, de volt valami Holmes viselkedésében, ami azt súgta, most nem venné jó néven ezt a kérdést. Eltűnődtem azonban e rövid beszélgetésen, és igyekeztem levonni a megfelelő következtetéseket. Azt mondta, nem kíván szert tenni olyan tudásra, ami nem érinti érdeklődésének tárgyát. Vagyis minden, amit tud, az hasznos lehet a számára. Gondolatban számba vettem az összes tudományágat, amelyben kivételes szaktudásról tett korábban tanúbizonyosságot. Mi több, ceruzát ragadtam, és lejegyeztem, mire jutottam. Amikor írományom végére értem, önkéntelenül is elmosolyodtam. Íme:

Sherlock Holmes tudománya

Irodalom: nulla.

Filozófia: nulla.

Csillagászat: nulla.

Politika: gyenge.

Botanika: változó. Jól ismeri a nadragulyát, az ópiumot és a mérgeket általában, de a gyakorlati kertészetről semmit sem tud.

Geológia: gyakorlati, de korlátozott. Ránézésre képes megkülönböztetni egymástól a különböző talajfajtákat. Séta után megmutatta nadrágján a sárfoltokat, és a föld színéből és állagából megállapította, London mely városrészeiből származnak.

Kémia: mélyreható.

Anatómia: pontos, de rendszertelen.

Bulvársajtó: elképesztő. Ismeri a század valamennyi rémtettének minden apró részletét.

Zene: jól hegedül.

Sport: elsőrangú bokszoló, és nagyszerűen vív bottal és karddal.

Jog: kiváló gyakorlati ismerete a brit törvényeknek.

Amikor idáig jutottam a listámmal, elkeseredetten tűzre is vettem. „Ha csak úgy tudom kideríteni, mik Holmes szándékai – morfondíroztam magamban –, hogy számba veszem a képességeit, és megpróbálom kiókumlálni, mi lehet az, amihez minderre szükség van, jobb, ha fel is adom a próbálkozást.”

Korábban említettem már, hogy kiválóan hegedült. Hangszeres tudása valóban figyelemreméltó volt, bár éppoly szeszélyes, mint a többi tudománya. Hogy képes teljes, sőt igen bonyolult zeneműveket is eljátszani, azt első kézből tudhattam, hiszen kérésemre elhegedülte nekem Mendelssohn *Dal szöveg nélkül* című sorozatának több darabját és más népszerű zeneszerzők műveit is. Ám amikor magára maradt, ami elhagyta hangszerét, az aligha volt zenének nevezhető. Csak ült a karosszékében, és szemét lehunyva nyiszetelte a térdére fektetett hegedűt. Olykor szomorú, melankolikus hangokat, máskor életerős, vidám akkordokat csalt ki a hangszerből. E hangok két-

ségkívül a gondolatait tükrözték, ám hogy a zene segítette-e a gondolkodásban, vagy e játék csupán kedélyállapotát vetítette ki, azt nem sikerült kiderítenem. Lázadozhattam volna épp ezen idegtépő szólók ellen, de gyakran játszott a kedvenc műveimet is, némi kárpótlást nyújtva próbára tett türelmemért.

Az első néhány hét során nem érkezett látogatónk, így kezdtem azt gondolni, új lakótársam is éppoly magányos lélek, mint jómagam. Később kiderült, mégiscsak akadnak ismerősei szép számmal, a társadalom minden osztályát képviselve. Volt köztük egy alacsony, sápatag, sötét tekintetű, patkányképű alak, aki Lestrade néven mutatkozott be, és aki hetente három-négy alkalommal is felbukkant nálunk. Egyik reggel egy fiatal, divatosan öltözött leány érkezett, és fél óránál is tovább maradt. Még azon a délutánon egy ősz hajú, viseltes öltözetű, leginkább egy zsidó házalóra emlékeztető látogató jelent meg nála, aki igen izgatottan viselkedett. Sarkában egy lompos, öregeske asszony csoszogott. Más alkalommal egy idős, hófehér halántékú úriember érkezett Holmeshoz megbeszélésre, megint máskor egy vasúti hordár bukkant fel bársony egyenruhájában. Valahányszor e titokzatos látogatók megjelentek, Holmes a nappali szobába kísérte őket, megkérve engem, hogy vonuljak vissza a hálószobámba.

– Ezek az emberek az ügyfeleim – szabadkozott ilyenkor. – Kénytelen vagyok a szalonban fogadni őket.

Talán ismét megragadhattam volna ezen alkalmakat, hogy nyíltan feltegyem a bennem motoszkáló kérdéseket, de nem szerettem volna erőszakkal kikényszeríteni bizalmát. Úgy gondoltam, jó oka van a titkolózásra, ám gyorsan rácsáfolt feltételezésemre, mikor is hamarosan önszántából tért a tárgyra.

Március negyedikén történt, ahogy arra jó okkal emlékszem, hogy a szokásosnál valamivel korábban ébredtem, és Holmest még a reggelije mellett találtam. Háziaszszonyunk olyannyira hozzászokott későn kelő életmódomhoz, hogy még nem terített meg nekem, és a kávé sem volt kész. A férfiakra oly indokolatlanul jellemző zsémbes türelmetlenséggel ráztam meg a csengőt, kurtán tudtára adva, hogy én már készen állok. Majd felkaptam egy magazint az asztalról, hogy megpróbáljam valamivel elűtni az időt, miközben lakótársam némán ropogtatta piritósát. Az egyik cikket ceruzával megjelölték, így tekintetem természetesen odatapadt.

A cikk, mely a némileg kétértelmű *Az élet könyve* címet viselte, azt igyekezett bemutatni, milyen sokat tudhat meg a figyelmes szemlélő környezetének módszeres tanulmányozásával. Az érvelés világos volt és kimerítő, ám a következtetést enyhén szólva is eltúlzottnak ítéltam. Az író azt fejtegette, hogy egyetlen arcrándulásból, egyetlen szemvillanásból felfedhetők az ember legbensőbb gondolatai. Állítása szerint a gyakorlott megfigyelőt és elemzőt lehetetlen megtéveszteni. Következtetései olyan szilárdnak és megdönthetetlennek tünnek, akár Eukleidész tételei. A bemutatott eredmények pedig olyan megdöbbentőnek hatottak, hogy a tapasztalatlan olvasó az író módszereinek részletes tanulmányozása nélkül akár arra is juthatott, hogy az illető valóságos varázsló.

A módszeresen gondolkodó – írja – egyetlen csepp vízből következtethet az Atlanti-óceán vagy a Niagara meglétére, anélkül, hogy előzőleg hallott volna bármelyik-

ről. Az élet egy láncolat, melynek teljes természete feltárható egyetlen kapcsolódási pont ismeretéből. Mint minden művészet, a következtetés és elemzés tudománya is csak hosszú és türelmes munkával sajátítható el, a tökéletesség elérésére pedig nem is elegendő egyetlen emberöltő. Mielőtt tehát felmerülnének a téma legnagyobb nehézségét jelentő mentális és morális kérdések, az érdeklődő kezdje tanulmányait az alapvetőbb problémák megismerésével. Először azt tanulja meg, miként fejtsse meg egyetlen pillantásból embertársa foglalkozását, illetve göngyölítse fel élettörténetét. Bár e gyakorlat gyermeknek tűnhet, élesíti a megfigyelőképességet, és megtanítja, milyen jelekre figyeljünk, mit keressünk. A köröm, a kabátujj, a cipő, a nadrág térde, a hüvelyk-, illetve mutatóujj kérgessége, az arckifejezés, az ing kezelője – mind-mind árulkodó jele az illető hivatásának. Szinte elképzelhetetlen, hogy mindezek ismeretében a hozzáértő megfigyelő tévedjen.

– Micsoda elképesztő sületlenség! – kiáltottam fel, a magazint az asztalra csapva.
– Soha életemben nem olvastam még ekkora ostobaságot!

– Miről beszél? – kérdezte Holmes.

– Hát erről a cikkről – böktém az újságra egy kiskanállal, miközben a reggelim mellé telepedtem. – Látom, ön is olvasta, hiszen meg is jelölte. Tagadhatatlanul ügyes írás, mégis bosszantó. Nyilván valami szobatudós gyártotta e képtelen elméletet saját dolgozószobájának karosszékében ücsörögve. Mindez az ostobaság a gyakorlatban teljességgel megvalósíthatatlan. Megnézném, ahogy a földalatti harmadosztályú kocsijában utastársai foglalkozását találgatja. Fogadnék is ellenében egy az ezerhez.

– Elvesztené a pénzét – jegyezte meg Holmes higgadtan. – És ami a cikket illeti, azt jómagam követtem el.

– Ön?!

– Úgy van. Figyelemreméltó tehetségem van mind a megfigyeléshez, mind a következtetéshez. A cikkben megfogalmazott elmélet, mely ön számára oly képtelennek tűnik, valójában felbecsülhetetlen gyakorlati értékkel bír. Olyannyira, hogy ez jelentő megélhetésem forrását.

– No de miképp? – tört fel belőlem önkéntelenül a kérdés.

– Nos, sajátos mesterséget űzök, mely, úgy vélem, az egész világon egyedülálló. Tanácsadó detektív vagyok, ha érti e kifejezés jelentését. Itt, Londonban számos állami és magánnyomozó működik. Amikor elakadnak, hozzám fordulnak, és én a helyes nyomra terelem őket. Elősorolják nekem az összes bizonyítékot, és én, segítségül hívva büntörténeti ismereteimet, többnyire sikeresen kibogozom a szálakat. A büntettek családi rokonságot mutatnak, és ha az embernek ezernyi eset van a kisujjában, nem okozhat gondot az ezeregyedik megfejtése. Lestrade ismert nyomozó. Nemrégiben zsákutcába jutott egy hamisítási ügyben, ezért fordult hozzám.

– És a többi látogató?

– Őket többnyire különböző magánnyomozó irodák küldték. Mind bajba kerültek így vagy úgy, és arra van szükségük, hogy valaki világosságot gyűjtsön számukra a sötétségben. Én meghallgatom a történetüket, tanáccsal látom el őket, és aztán zsebre teszem a tiszteletdíjam.

– Azt akarja mondani, hogy e szoba elhagyása nélkül képes kibogozni olyan csomókat, melyekkel mások kudarcot vallottak, holott ők első kézből ismerték a részleteket? – kérdeztem.

– Úgy valahogy. Kiváló intuíciós érzékkel rendelkezem. Ám néhanapján előfordul egy kissé összetettebb eset, és ilyenkor kénytelen vagyok személyesen utánajárni a dolgoknak. Mint tudja, igen jelentős mennyiségű különleges ismeretet halmoztam fel, mely csodálatos mértékben segíti a munkám. Azok a bizonyos következtetési szabályok, melyeket a cikkben is lefektettem, és melyek kivívták az ön gúnyos megvetését, felbecsülhetetlenek a munkám során. A megfigyelés csupán másodlagos. Ön is meglepettnek tűnt, amikor első találkozásunk alkalmával megállapítottam, hogy ön nemrég érkezett Afganisztánból.

– Nyilván előzőleg megtudta valakitől.

– Nem így történt. Ránézésre állapítottam meg. A hosszas gyakorlás következtében gondolataim oly sebesen száguldottak át elmémen, hogy anélkül jutottam a következtetésre, hogy tudatosan végighaladtam volna a közbeeső lépéseken. Persze, ez nem jelenti azt, hogy nem voltak ilyen lépések. Íme, a gondolatmenet: „Itt egy orvosnak kinéző úriember, kinek megjelenése ugyanakkor meglehetősen katonás. Tehát nyilván katonaoorvos. Nemrég érkezett a trópusokról, mivel az arca sötétbarna, ám ez nem lehet a természetes bőrszíne, hiszen a csuklójánál fehér a bőre. Sovány, elgyötört arcából arra következtetek, hogy az utóbbi időben súlyos megpróbáltatásokon és betegségen esett át. Bal karja megsebesült, mivel merev, természetellenes pózban tartja. És hát melyik az a trópusi ország, ahol egy angol katonaoorvos manapság megsebesülhet és kemény megpróbáltatásokon eshet át? Egyértelműen Afganisztán.” És ez a gondolatmenet alig egy másodperc alatt villant át az agyamon. Megjegyeztem hát, hogy ön nemrég érkezett Afganisztánból, amely természetesen megdöbbenette önt.

– Így, ahogy magyarázza, olyan egyszerűnek tűnik – mosolyogtam. – Ön Edgar Allen Poe Dupinjére emlékeztet. Nem is gondoltam volna, hogy a fantázia világán kívül is léteznek ilyen elmék.

Holmes felállt, és pipára gyújtott.

– Most nyilván úgy gondolja, ez az összehasonlítás Dupinnel rám nézve hízelgő – jegyezte meg. – Nos, véleményem szerint Dupin meglehetősen középszerű figura volt. Azt, hogy egy negyedórás szünet után folytatta barátai gondolatát valamely találó megjegyzéssel, igencsak hivalkodónak és sekélyesnek találom. Vitathatatlan, hogy rendelkezett némi elemzőtehetséggel, de semmiképpen sem nevezhető olyan lángelmének, ahogy azt Poe szerette volna láttatni.

– És Gaboriau munkáit olvasta? – kérdeztem. – Lecoq alakja talán közelít az ön detektívekről alkotott elképzeléséhez?

Holmes gúnyos fintorral szívott a pipájába.

– Lecoq csupán egy szárnalmas kontár – jegyezte meg dühösen. – Mindössze egyetlen dolog szól mellette, az a hatalmas lendület, mellyel munkájába vetette magát. Az a könyv kifejezetten felidegesített. Csupán egy ismeretlen rabot kellett volna azonosítani, ami nekem alig huszonnégy órába telt volna. Lecoq-nak több mint

fél évre volt szüksége. Tankönyv lehetne detektívek számára, hogy bemutassa a kerülendő nyomozói hibákat.

Felháborított, ahogy Holmes ilyen fölényesen becsmérelte e két, általam olyannyira csodált irodalmi alakot. Az ablakhoz léptem, és a zsúfolt utcát kezdtem tanulmányozni. „Lehet, hogy ez a fickó okos – gondoltam magamban –, ugyanakkor rémesen beképzelt.”

– Manapság már nincsenek igazi bűnözők és büntettek – panaszkodott. – Tiszta pocsékolás a szakmában egy ilyen lángelme. Pedig tudom, hogy nagy hírnévre tehetnek szert. Nem élt még a föld kerekén olyan ember, aki ilyen hatalmas tudással és ekkora veleszületett tehetséggel bírt volna a bűnüldözés terén, mint én. Ám mi haszna? Sehol egy valamirevaló gaztett. Legfeljebb néhanapján akad egy-egy ügyetlen gonosztevő, ám az ő szándékai is olyan áttetszőek, hogy még egy Scotland Yard-i rendőrtiszt is könnyedén átlát rajta.

Egyre inkább bosszantott Holmes fennhéjázó stílusa, így jobbnak láttam más téma felé terelni a beszélgetést.

– Vajon mit kereshet az a fickó? – mutattam egy tagbaszakadt, egyszerű ruházatú alakra, aki az utca túloldalán ballagott, aggodalmasan tanulmányozva a házszámtáblákat. Egy nagy kék borítékot tartott a kezében, nyilván üzenetet hozott valakinek.

– Arra a nyugalmazott tengerésztisztre gondol? – kérdezett vissza Holmes.

„Micsoda elképesztően pökhendi egy alak! – morogtam magamban. – Tudja, hogy nem tudom cáfolni a találgatását.”

Alig suhant át e gondolat a fejemen, amikor a férfi, akit az ablakból figyeltünk, megpillantotta a mi házszámtáblánkat, és az úton átvágva rögvest a bejárati ajtónk felé vette az irányt. Már hallottuk is a határozott kopogtatást, a dörmögő hangot, majd a nehéz lépteket a szalonhoz vezető lépcsősoron.

– Mr. Sherlock Holmesnak – mondta, miközben a szobába lépve barátom kezébe nyomta a borítékot.

Itt volt az alkalom, hogy letörjem egy kicsit lakótársam szarvát. Erre nyilván nem számított, amikor az imént vaktában lövöldözött.

– Megkérdezhetem, barátom – mondtam a tőlem telhető legnyájasabb hangon –, hogy mivel foglalkozik?

– Ajtónálló vagyok, uram! – felelte nyersen. – Csak az egyenruhámat épp javítják.

– És azelőtt mi volt? – kérdeztem, kaján pillantást küldve Holmes felé.

– Őrmester, uram, a tengerészgyalogságnál, uram! Válasz nincs? Igen, uram!

Azzal összezsapta a bokáját, kezét tisztelgésképpen a homlokához emelte, majd sarkon fordult, és távozott.

III. FEJEZET

Rejtély a Lauriston-közben

Bevallom, igencsak megdöbbenett, hogy máris bizonyítást nyert lakótársam elméletének gyakorlati természete. Elemzőképessége iránti tisztelem igencsak megnőtt, bár gondolataim hátsó zugaiban motoszkált még némi sanda gyanú, hogy az egész előre megrendezte, csak hogy engem elkápráztasson. Bár, hogy mi az ördögért akart volna megtéveszteni, arra nem volt épkezláb magyarázatom. Amikor felé pillantottam, épp a levél végére ért, és üres, fénytelen tekintete arról árulkodott, hogy mélyen a gondolataiba merült.

– Hogy az égbe következett ki? – kérdeztem.

– Mármint mit? – mordult rám.

– Hát hogy a fickó nyugalmazott tengerésztiszt.

– Nincs most időm ilyen jelentéktelen apróságokra! – förmedt rám bosszúsan, majd egy engesztelő mosollyal folytatta: – Nézze el faragatlanságomat! Ön megszakította gondolataim fonálát, de talán jobb is így. Szóval, ön nem látta ebben az emberben a tengerésztisztet.

– Nem bizony.

– Ami azt illeti, könnyebb volt rájönnöm, mint most elmagyarázni, hogyan tettem. Ha megkérdezik az embertől, kettő meg kettő miért négy, könnyen zavarba jön, pedig természetesen biztos az igazában. Még innen, az utca túloldaláról is jól láttam a keze fejére tetovált kék vasmacskát, így egyből tudtam, hogy tengerésszel van dolgunk. Katonás testtartásából és jellegzetes oldalszakállából pedig hamar eljutottam a haditengerészethez. Parancsnoki fellépése nem csekély önbizalomról árulkodott. Nyilván ön is észrevette, milyen határozottan tartotta a fejét és lengette sétapálcáját. Egy tekintélyes, tiszteletreméltó, középkorú férfi a tengerészettől – nem lehetett más, csupán egy nyugalmazott őrmester.

– Csodálatos! – tört fel belőlem önkéntelenül a kiáltás.

– Csekélység – szabadkozott Holmes, bár arckifejezése elárulta, milyen hízelgőnek talála meglepetésem és csodálatom eme bizonyítékát. – Az imént azt mondtam, nincsenek már igazi bűnözők. Nos, úgy tűnik, tévedtem. Olvassa csak! – Azzal odavetette nekem a levelet, melyet a küldönc hozott az előbb.

– Ó! – kiáltottam föl, ahogy végigfutottam a sorokat. – Hiszen ez rettenetes!

– Valóban szokatlan ügyel állunk szemben – jegyezte meg higgadtan. – Volna szíves hangosan felolvasni az üzenetet?

A levél a következőket tartalmazta:

Kedves barátom, Sherlock Holmes!

Rettenetes dolog történt az éjjel a Lauriston köz 3-as szám alatt, nem messze a Brixton Roadtól. Az egyik járőrünk fényt pillantott meg az ablakokban hajnali két órakor, és mivel az épület lakatlan, azonnal bajt szimatolt. A bejárati ajtót nyitva ta-

lálta, és az utcafronti, alig bútorozott szobában egy jól öltözött úriember holttestére bukkant. A zsebében talált névjegykártyákon ez állt: „Enoch J. Drebber, Cleveland, Ohio, Amerikai Egyesült Államok”. Betörés nem történt, és semmi árulkodó jel nem utal a halál beálltának körülményeire. Találtunk a szobában vérnyomokat, ám a testen nincsenek sérülések. Nem tudjuk, hogyan jutott be a férfi az üres házba. Ami azt illeti, az egész eset igen rejtélyes. Ha déli tizenkét óra előtt bármikor el tudna jönni a házba, engem ott talál. Mindent érintetlenül hagytam, amíg ön meg nem tekint a helyszínt. Ha nem tud jönni, úgy igyekszem további részletekkel szolgálni. Ha bármiféle tanáccsal segíthetné munkánkat, igen nagyra becsülném önzetlen szívességét.

Tisztelője:

Tobias Gregson

– Még Gregson a legeszesebb a Scotland Yard nyomozói közül – jegyezte meg barátom. – Talán ő és Lestrade a leghasználhatóbbak az egész bagázsból. Elég gyorsak és lendületesek, ám más tekintetben igen közepszerűek. Ráadásul megfojtanak egymást egy kanál vízben. Olyan féltékenyek egymásra, mint két szépségkirálynő. Jó mulatság lesz, ha mindketten ráállnak az ügyre.

Meglepett Holmes higgadtsága.

– Egy percet sem vesztegethet! – kiáltottam. – Hívjak önnek egy kocsit?

– Még nem tudom, elmenjek-e. Én vagyok a leglustább ember, akit a föld valaha a hátán hordott. Ám fürge is tudok lenni, ha a kedvem úgy hozza.

– De hiszen itt a kínálkozó alkalom, amelyre oly régóta vágyik!

– Drága barátom, mi hasznom származna belőle? Ha fel is derítem az ügyet, biztosra veheti, hogy Gregson, Lestrade és míves társaságuk aratja le érte a babérokat. Így jár az ember, ha nem a hivatalos testület tagja.

– De hát könyörög a segítségéért!

– No igen... Tisztában van vele, mennyivel fölötte állok, és ezt velem szemben el is ismeri. Ám hamarabb vágná ki a saját nyelvét, mintsem hogy ezt bárki másnak bevallaná. De bánja kánya, végül is elmehetünk, és körülnézhetünk egy kicsit. Megoldom a rejtélyt a saját szórakozásomra. Ha mást nem, legalább jót derülök ezen a két fajankón. No, menjünk!

Olyan lendülettel kanyarította a vállára felöltőjét és száguldott az ajtó felé, hogy egyértelművé vált számomra, tetterős énje ezúttal maga alá gyűrte a fásult közönyt.

– Fogja a kalapját! – vakkantott rám útközben.

– Kívánja, hogy önnel tartsak?

– Persze, hacsak nincs jobb dolga.

Egy perccel később már bérkocsiban ülve száguldottunk a Brixton Road felé. Ködös, felhős reggel volt. A házak fölött lebegő barnásszürke lepel mintha visszatükröz- te volna az alatt futó sáros utcákat. Barátom remek hangulatban volt, kedélyesen cse- vegett a Cremona hegedűk előnyös tulajdonságairól, és vígan fejtegette a Stradivari és Amati hangszerek közti különbségeket. Ami engem illet, hallgattam. A nyomasz-

tó idő és a szomorú ügy, melynek épp utánajárni készültünk, mázsás súlyként telepedett kedélyállapotomra.

– Úgy tűnik, nem is igen foglalkoztatja az előttünk álló ügy – szólaltam meg végül, félbeszakítva Holmes zenei tárgyú értekezését.

– Még semmit nem tudunk – felelte. – Hatalmas hiba elméleteket gyártani a tények ismerete nélkül. Befolyásolja a helyes ítékezést.

– Nemsokára meglesznek azok a tények – mutattam előre az úton. – Ez már a Brixton Road, és az ott a kérdéses ház, ha nem tévedek.

– Úgy van. Kocsis, álljon meg! – Noha a helyszín még úgy százyardnyira lehetett, Holmes ragaszkodott hozzá, hogy kiszálljunk, és a hátralévő távolságot gyalog tegyük meg.

A Lauriston köz 3-as szám külsőre is baljóslatú, fenyegető épület volt. Négy ház alkotta az együttest, mely az utcaszinttől kissé beljebb állt. Két ház némi életjelet mutatott, ám a másik kettő lakatlanul tátongott. A szóban forgó 3-as szám üres, sivár ablakai három sorban hunyorogtak barátságatlanul a járókelőkre. Csupán egy-egy *Kiadó* tábla takarta hályogként a vaksi szemeket. A házsort a járdától egy satnya előkert választotta el, melyben csupán itt-ott szomorkodott egy-egy csenevész sarj. A bejárati ajtókhöz vezető keskeny, sárgás ösvényeket agyag és kavicsmurva keveréke alkotta. Az egész telket – házat, kertet, utat – csúnyán eláztatta az éjszakai eső. A kertet egy három láb magas téglakerítés zárta körül, tetején farácsozattal. Ennek oldalát támasztotta egy tagbaszakadt, marcona közrendőr, bámészkodók kis csoportjától körülvéve, akik nyakukat nyújtogatva hasztalan próbáltak legalább futó pillantást vetni az odabent zajló eseményekre.

Úgy képzeltem, Holmes majd beviharzik a házba, és rögvest beleveti magát a rejtély megoldásának sürgető feladatába. Ám semmi sem állhatott volna távolabb társam szándékaitól. Közönyösen sétálgatott fel-alá a járdán (bár a körülmények ismeretében úgy sejtettem, e nemtörődömséget csupán színlelte), és minden különösebb lelkesedés nélkül vizsgálta a járdát, az eget, a szemközti házakat és a kerítést. Amikor befejezte a vizsgálódást, elindult a házhoz vezető ösvényen, jobban mondva, az ösvényt szegélyező gyepsávon, tekintetét végig a földre szegezve. Két ízben megállt, sőt egyszer még el is mosolyodott, elégedetten mormogva valamit a bajsza alatt. A felázott agyagos utat számtalan lábnyom borította, ám mivel a rendőrség folyamatosan ki- s bejárt a ház és az utca között, nem értettem, hogyan remélheti, hogy bármi hasznosat megtudhat belőlük. Ám mivel korábban nemegyszer bizonyítékát adta kivételes és villámgyors megfigyelőképességének, nem kételkedtem benne, hogy számos olyan bizonyítékot fedezett fel, mely az én szemeim előtt láthatatlanok maradtak.

A bejáratnál egy magas, sápadt, kesehajú úriember várt ránk, jegyzetömbbel a kezében. Túláradó lelkesedéssel szorította meg barátom kezét.

– Roppant hálás vagyok, amiért mégis eljött! – mondta. – Mindent érintetlenül hagytam.

– Kivéve ezt – mutatott barátom rosszállóan az ösvényre. – Ha egy bivalycsorda vágatott volna itt át, az sem hagyott volna maga után ekkora pusztítást. Ám nem